

Het Manifest van Agnes

'De wereld is grotendeels voor vrouwen een ellendige plaats om te wonen, daarom moeten we gevluchte vrouwen behandelen als oorlogsslachtoffers'

De vluchtelingenproblematiek is prominent in de media aanwezig, maar er is nauwelijks aandacht voor genderspecifieke aspecten in vluchtmotieven. Met het *Manifest van Agnes*¹ vragen wij aandacht voor onze ervaring dat vrouwelijke vluchtelingen binnen de huidige asielwetgeving en asielprocedure minder kans hebben op een verblijfsvergunning.

Vrouwen vluchten net als mannen voor oorlog, geweld en honger, maar vrouwen hebben vaak ook andere redenen om te vluchten zoals bijvoorbeeld systematisch seksueel geweld, een gedwongen huwelijk of moord uit eerwraak. Ook vluchten ze dikwijls omdat de autoriteiten van hun land ze als medeplichtige beschouwen van dissidente acties van familieleden. De genderspecifieke vluchtmotieven kunnen in drie categorieën verdeeld worden.

- *Zijdelingse politieke betrokkenheid*
Vrouwen lopen in hun land van herkomst gevaar omdat de autoriteiten denken dat hun echtgenoten, vaders of broers betrokken zijn bij verzetsdaden en/of lid zijn van een dissidente groepering. Om deze mannen onder druk te zetten worden hun vrouwelijke familieleden gevangengezet, gemarteld en/of verkracht.
Ook als vrouwen tegenstanders van het regime verbergen en/of verzorgen of pamfletten verspreiden, lopen ze gevaar op eenzelfde wijze gestraft te worden. Ze doen dit vaak niet zozeer uit politieke overtuiging, maar om hun kinderen en andere familieleden te beschermen.
- *Seksediscriminatie en seksespecifiek geweld*
Vervolging van vrouwen kan voortkomen uit actief of passief verzet tegen vrouwonderdrukkende culturele normen, waarden en wetten van hun thuisland. Dit verzet kan bijvoorbeeld bestaan uit het weigeren zich te houden aan bepaalde kledingvoorschriften, sociale of familierechtelijke regels (gedwongen huwelijk) of genitale verminking. Niet alleen de overheid, maar ook hun familie of lokale gemeenschap kan ze daarvoor vervolgen.
- *Seksueel geweld*
Hierbij gaat het om alle vormen van schendingen die buitenshuis

¹ In dit manifest zijn de conclusies verwerkt van het symposium 'Vrouw, Verhaal, Vreemdeling, Verschil' over de genderaspecten van het Nederlandse migratiebeleid van 2 maart 2015, georganiseerd door de Stichting Agnes van Leeuwenberch, beter bekend als Huize Agnes.

plaatsvinden, zoals verkrachting of gedwongen prostitutie. Seksueel geweld wordt ingezet als straf, martelmethode of wraakactie op bijvoorbeeld de echtgenoot, familie of bevolkingsgroep waartoe de vrouw behoort.

Voor vrouwen met deze genderspecifieke vluchtmotieven is het vaak lastig tot onmogelijk om binnen onze huidige asielprocedure en asielwetgeving een succesvolle asielaanvraag te doen. Zo is het moeilijk om tijdens een asielprocedure zijdelingse politieke betrokkenheid aan te tonen omdat vrouwen vanwege hun ondergeschikte positie in het land van herkomst vaak politiek onwetend worden gehouden. Bij seksediscriminatie, seksespecifiek en seksueel geweld is het voor hen pijnlijk om in alle openheid verslag te doen van traumatische ervaringen. Dit is voor alle vrouwen lastig, maar voor vluchtelingen is het nog moeilijker omdat ze vaak uit een schaamtecultuur komen met vergaande repercussies wanneer bekend wordt dat een vrouw slachtoffer is van een seksueel delict. Toch wordt van hen verwacht dat ze zonder enige voorbereiding en ervaring met de Nederlandse culturele normen en waarden, tijdens de asielprocedure uitgebreid en gedetailleerd verslag doen van hun traumatische ervaringen.

Organisaties als [Vrouwen Tegen Uitzetting](#), [Huize Agnes](#), [Wij Zijn Hier](#), en ervaringsdeskundigen vragen aandacht voor hun ervaring dat het huidige Nederlandse asielbeleid en de asielprocedure te weinig ruimte bieden aan genderspecifieke vluchtmotieven. Daarom dienen het beleid en de procedure daarom veranderd te worden om overeen te stemmen met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De genoemde instanties zijn niet de enige die hier aandacht voor vragen, de Verenigde Naties deed dit al in november 2014.

De ondertekenaars van het Manifest van Agnes stellen voor om het asielbeleid zo in te richten dat de genderspecifieke motieven van vrouwelijke vluchtelingen niet alleen gerespecteerd worden in wetgeving en beleid, maar ook erkend worden in de uitvoering van het asielbeleid

Veranderingen in uitvoering asielwetgeving en -beleid

1. Erkenning van genderspecifieke vluchtmotieven als *zijdelingse politieke betrokkenheid, seksediscriminatie en seksespecifiek geweld en seksueel geweld*
2. De in punt 1 genoemde genderspecifieke vluchtmotieven als legitiem beschouwen.
3. Het Onderzoeksbureau Overheid een (vervolg)onderzoek laten doen naar de vraag hoe en in welke mate gender van invloed is op het proces en de uitkomst van een asielprocedure.²

² Het laatste onderzoek over dit onderwerp vond 25 jaar geleden plaats. Bovendien zijn er kanttekeningen bij het onderzoek te plaatsen. Zo hebben de onderzoekers alleen IND-medewerkers gevraagd naar hun mening over mogelijke genderongelijkheid bij de asielprocedure en niet onderzocht hoe vrouwelijke – en mannelijke – asielzoekers de procedure ervaren hebben. Bovendien gaat het volgens ons niet zozeer om genderongelijkheid als wel om het feit dat redenen voor vrouwen om te vluchten niet als reden voor asielverlening worden beschouwd.

Veranderingen in werkwijze

1. IND-medewerkers voldoende opleiden met betrekking tot genderspecifieke aspecten in de regio's waar vluchtelingen vandaan komen.
2. Het Medisch Advies optuigen tot een beter uitgewerkte en zorgvuldiger procedure.
3. IND-specialisten in dienst hebben die in een vroeg stadium kunnen signaleren of er sprake is van seksueel geweld.
4. Als aan het begin bij de medische check het vermoeden bestaat dat vrouwen met seksueel geweld te maken hebben gehad, de procedure direct verlengen en medische en psychische begeleiding geven, zodat de vrouwen beter toegerust zijn hun verhaal te vertellen.
5. Toetsing van de uitvoerende werkzaamheden van de IND, o.a. door de eerste en tweede gehoorgesprekken op te nemen en te archiveren.

Veranderingen in kennis en voorlichting

1. Oprichting van een landelijk expertisecentrum dat kennis en ervaringen verzamelt en onderzoek doet naar de vluchtelingenthematiek, inclusief gender-gerelateerde aspecten.
2. Meer aandacht aan het goed informeren van vluchtelingen over hetgeen van hen verwacht wordt. Nu beseffen vrouwen vaak niet het belang van het eerste en tweede gehoor terwijl hun uitspraken tijdens die verhoren (mede)bepalend zijn voor de uitkomst van de procedure.

Meer informatie: info@agnesvanleeuwenberch.nl

Utrecht, februari 2016